

Verklagsreglur

um vinnslu persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í tengslum við almennar kosningar

0.	Um þetta skjal.....	2
	0.1 Tilurð og form skjalsins	
	0.2 Forsendur og markmið verklagsreglnanna	
1.	Vinnsla persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum um félagi í stjórnmalasamtökum.....	6
	1.1 Fræðsla	
	1.2 Andmælaréttur	
	1.3 Persónusnið – örnálgun	
2.	Vinnsla persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum um aðra kjósendur.....	7
	2.1 Persónusnið – örnálgun, fræðsla	
	2.2 Andmælaréttur	
3.	Vinnsluaðilar og sameiginlegir ábyrgðaraðilar	8
	3.1 Vinnsluaðilar	
	3.2 Sameiginlegir ábyrgðaraðilar	
4.	Birting	9

0. Um þetta skjal

0.1 Tilurð og form skjalsins

Þetta skjal inniheldur sameiginlegar verklagsreglur stjórnálasamtaka um vinnslu persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í tengslum við kosningar, þ.e. kosningar til Alþingis og sveitastjórna.

Þau stjórnálasamtök sem standa að gerð skjalsins hyggjast fylgja þeirri leiðsögn sem það geymir í umræddri starfsemi sinni og aðlaga og útfæra eigin verklag og vinnureglur að þeim. Að skjalinu standa nú þau stjórnálasamtök sem fengu fulltrúa kjörna á Alþingi í alþingiskosningunum 28. október 2017, þ.e. Flokkur fólksins, Framsóknarflokkur, Miðflokkur, Píratar, Samfylkingin, Sjálfstæðisflokkur, Viðreisn og Vinstri hreyfingin – grænt framboð.

Tilurð skjalsins má rekja til megingintillögu 1 í álitu Persónuverndar á notkun stjórnálasamtaka á samfélagsmiðlum fyrir kosningar til Alþingis, dags. 5. mars 2020 (mál 2020010116). Stofnunin gaf út álitid í framhaldi af athugun sinni á notkun stjórnálasamtaka á samfélagsmiðlum fyrir kosningar til Alþingis 2016 og 2017. Sú vinnsla átti sér stað í tíð eldri laga um persónuvernd en í kafla V.4. í álitinu er af hálfu stofnunarinnar komið á framfæri „leiðbeiningum og tillögum í ljósi þeirrar reynslu sem nú liggur fyrir“, eins og segir í álitinu, en svo sem fram kemur í titli kaflans er hann byggður á yngri réttarreglum um persónuvernd, þ.e. lögum nr. 90/2018 (hér, **pvl.**) og reglugerð (ESB) 2016/679, almennu persónuverndarreglugerðinni (hér, **pvrgr.**). Skiptist umræddur kafli í nokkra undirkafli sem fjallað er um hér síðar.

Þann 4. apríl 2019 skipaði forsætisráðherra nefnd fulltrúa allra stjórnálasaflokka á Alþingi, forsætisráðuneytis og dómsmálaráðuneytis, til að leggja drög að frumvarpi til heildarlaga um starfsemi stjórnálasamtaka. Samkvæmt skipunarbréfi var verkefni nefndarinnar að leggja drög að frumvarpi til heildarlaga um starfsemi stjórnálasamtaka og skapa þannig heildstæða lagaumgjörð um starfsemi stjórnálasamtaka, svo sem um stofnun og skráningu, slit stjórnálasamtaka, fjárhagslegt uppgjör við slit þeirra o.fl. Jafnframt var markmiðid að efla enn frekar lýðræðisleg vinnubrögð og gagnsæi í störfum stjórnálasamtaka, tryggja sjálfstæða og lýðræðislega starfsemi slíkra samtaka og óheftan aðgang almennings að virku starfi þeirra. Þá var nefndinni falið að kanna stöðu stjórnálasamtaka gagnvart ákvæðum laga um persónuvernd. Vinnu nefndarinnar lauk með samningu frumvarps þess er varð að lögum nr. 109/2021 um breytingu á lögum um fjármál stjórnálasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra, nr. 162/2006 (gagnsæi, skráning og vinnsla persónuupplýsinga), sbr. lög nr. 117/2021 um breytingu á lögum um starfsemi stjórnálasamtaka, nr. 162/2006, með síðari breytingum (listabókstafir og framlög til stjórnálasamtaka). Meðal breytinga sem gerðar voru með fyrrnefndu lögum var að gefa hinum eldri lögum nýtt heiti, „Lög um starfsemi stjórnálasamtaka“ (hér **stjl.**).

Útgáfusögu skjalsins er að finna í niðurlagi þess og þar eru tilgreindar helstu breytingar sem gerðar hafa verið í einstökum útgáfum þess. Markmið þeirra stjórnálasamtaka sem standa að verklagsreglunum er að uppfæra skjalið eftir þörfum og reglulega en aldrei sjaldnar en á fjögurra ára fresti.

0.2 Forsendur og markmið verklagsreglnanna

Með þessum verklagsreglum hyggjast þau stjórnmalasamtök sem standa að þeim útfæra og fylla út í þau ákvæði stj. sem lúta að vinnslu persónuupplýsinga, að teknu tilliti til ákvæða pvl. og pvrg. og þeirra leiðbeininga og tillagna sem settar eru fram í framangreindu álitu Persónuverndar, einkum þeirra megingtillagna sem settar eru fram í niðurlagi þess.

Í stj. er nú fjallað í nýjum köflum, I. kafla A og B, um um félagsaðild og vinnslu persónuupplýsinga og um gagnsæi í stjórnmalabaráttu. Í þeim köflum eru meðal annars settar fram eftirtaldir réttarreglur:

- Skilyrði þess að einstaklingar teljist til félaga í stjórnmalasamtökum er að þeir hafi *sjálfir sótt um* slíka aðild og að viðkomandi samtök hafi samþykkt umsóknina. Samtökin skulu varðveita umsóknargögn en aðild þeirra sem gengu í samtökin fyrir gildistöku stj. helst óbreytt. (1. mgr. 2. gr. a. og ákvæði til bráðabirgða I stj.)
- Stjórnmalasamtök mega *halda félagatal* til að 1) leggja á félagsgjöld, 2) staðfesta kjörgengi innan samtakanna, 3) upplýsa um atriði í starfi þeirra og 4) uppfæra skráningu félaga. Stj. tiltaka þær tegundir persónuupplýsinga sem félagatal má geyma, hvernig megi uppfæra þær og hver hámarks geymslutími skuli vera.¹ Þá er í aths. með 3. gr. frv. til hinna breyttu stj. skýrt hvað sé einkum átt við með orðalaginu „atriði í starfi samtakanna“² og að með hvaða hætti stjórnmalasamtökum sé heimilt að halda skráningu félaga sinna uppfærðum³ (2.-4. mgr. 2. gr. a. stj.)
- Í aðdraganda kosninga til Alþingis og sveitastjórnarkosninga er þeim stjórnmalasamtökum sem bjóða fram lista við kosningar veittur *aðgangur að kjörskrá*. Heimilt er að nota þann aðgang 1) í þágu eftirlits með framkvæmd kosninga, 2) til að

¹ Í pvl. er þegar að finna almennari heimild til að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar m.a. félaga í stjórnmalasamtökum, þ.á m. upplýsingar um stjórnmalaskoðanir og lífsskoðun, að því marki sem:

„*vinnslan fari fram sem liður í lögmætri starfsemi stofnunar, samtaða eða annars aðila sem starfar ekki í hagnaðarskyni og hefur stjórnmalaleg, heimspekileg, trúarleg eða stéttarfélagaleg markmið, enda nái vinnslan einungis til meðlima eða fyrrum meðlima viðkomandi aðila eða einstaklinga sem eru í reglulegu sambandi við hann í tengslum við tilgang hans, persónuupplýsingar séu ekki fengnar þriðja aðila í hendur án samþykkis hins skráða og gerðar séu viðeigandi verndarráðstafanir*“ (4. tl. 11. gr. pvl.)

² Í greinargerðinni segir m.a.:

„*Með því er einkum átt við að stjórnmalasamtökum sé heimilt að miðla til félaga sinna upplýsingum um innra starf sitt, svo sem til að minna á fundi, forval, prófkjör eða almennar kosningar eða til að senda út önnur skilaboð sem samtökin telja að erindi eigi við félagsmenn, svo sem um stefnumál samtakanna, afstöðu til tiltekinna mála í þjóðfélagsumræðunni eða hvatningu til athafna í þágu samtakanna. Auk þess er með því átt við að stjórnmalasamtökum sé heimilt að miðla til flokkseininga eða félagsmanna samtakanna, einkum frambjóðenda í forvali eða prófkjöri, upplýsingum úr félagatali til að geta sent félögum kynningarefni í tengslum við innra val samtakanna á fulltrúum sínum og trúnaðarmönnum. Stjórnmalasamtök eru jafnan einkum samráðsvettvangur félaga sinna og því mikilvægt að tryggja að samtök geti átt greið samskipti við félaga sína í samræmi við þær reglur sem samtökin kunna að setja sér, svo sem um aðgangsstýringu og eyðingu upplýsinga sem miðlað er vegna prófkjörs að því loknu.*“

³ Í greinargerðinni segir m.a.:

„*Í þeim tilgangi kann samtökum að vera nauðsynlegt að færa inn uppfærðar upplýsingar, svo sem nafn, heimilisfang eða símanúmer, úr þjóðskrá, símaskrá eða annarri skrá sem almennungi er aðgengileg. Einnig kann að vera nauðsynlegt að sækja upplýsingar úr slíkum skráum um hverjir séu fallnir frá svo taka megi þá af skrá. Loks kann að vera að stjórnmalasamtökum sé nauðsynlegt að vinna frekar með persónuupplýsingar í þessum tilgangi. Sem dæmi má taka upplýsingar sem fram koma opinberlega um að félagi hafi boðið sig fram í kosningum fyrir önnur stjórnmalasamtök ef slíkt varðar brottrekstri úr fyrrnefndu samtökunum samkvæmt innri reglum þeirra.*“

sannreyna hverjir eru kjósendur og 3) til að koma upplýsingum á framfæri við þá í aðdraganda kosninga. Hins vegar er óheimilt að birta skrána eða upplýsingar úr henni opinberlega eða miðla henni. (1. mgr. 31. gr. kosningalaga nr. 112/2021, sbr. 1. ml. 2. gr. b. stj.)

- Stjórnmalasamtökum er heimilt að beina að öðru leyti til almennings efni og auglýsingum í tengslum við stjórnmalabaráttu að gættum ákvæðum 1) laga um skráningu einstaklinga, 2) laga um fjarskipti og 3) pvl., utan hvað stjórnmalasamtökum er ávallt óheimilt, jafnvel þótt uppfyllt væru skilyrði pvl., að nýta persónusnið til að reyna að *letja kjósendur til þátttöku* í kosningum en að öðru leyti skal þess ávallt gætt að nýting persónusniðs samrýmist lýðræðislegum gildum. (2. ml. og 1.-3. tl. 2. gr. b. stj.)
- Stjórnmalasamtökum er bannað að taka þátt í fjármögnun eða birtingu á *nafnlausum áróðri* í tengslum við stjórnmalabaráttu. (2. gr. d stj.)

Þær leiðbeiningar og tillögur sem settar eru fram á grundvelli pvl. og pvrgr. í kafla V.4. í framangreindu álitu Persónuverndar, sem fram kom áður en hin breyttu stj. urðu að lögum, eru í stórum dráttum eftirtaldar:

- Notkun félagatala, netfanga og símanúmera (kafla 4.1)
 - Liggja þarf skýrt fyrir við skráningu persónuupplýsinga félagsmanna, svo sem netfanga, 1) hver *tilgangur* skráningarinnar er, 2) *hvernig* upplýsingarnar verði notaðar, til dæmis hvort netföng verði eingöngu notuð til að senda viðkomandi tölvupóst eða einnig til að ná til viðkomandi t.d. á samfélagsmiðlum. (1. tl.)
 - Skýrt liggi fyrir *hver eða hverjir* megi nota persónuupplýsingarnar til þess að beina skilaboðum til viðkomandi félagsmanns, til dæmis aðeins tiltekið hverfisfélag eða stjórnmalasamtökin í heild sinni. (2. tl.)
 - Halda utan um *samþykki félagsmanna* og upplýsingar um *hvaða fræðslu* þeir fengu í aðdraganda þess, í samræmi við ábyrgðarskyldu ábyrgðaraðila í 2. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018, sbr. 2. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. (3. tl.)
 - Gæta að *meginreglum persónuverndarlaga* og veita *fullnægjandi fræðslu* um hvernig ráðgert er að nota persónuupplýsingar félagsmanna og hverjum þeim verði deilt með, nota upplýsingarnar einungis í samræmi við *réttmætar væntingar* félagsmanna og ekki nýta í *öðrum og ósamrýmanlegum tilgangi* nema á grundvelli vinnsluheimildar og ef bætt hefur verið við fræðslu, t.d. með því að senda tölvupóst á viðkomandi. (4. tl.)
 - Veita félagsmönnum skýran og einfaldan kost á að *andmæla vinnslu* sem fellur utan ramma venjubundinnar starfsemi stjórnmalasamtaka. Jafnframt þarf að gæta að því að öll skilaboð sem félagsmönnum eru send á grundvelli veittra upplýsinga, hvort sem er með tölvupósti, í gegnum samfélagsmiðla, svo sem Facebook, eða með öðrum hætti, tilgreini skýrt *hvaðan þau koma* og gefi kost á einfaldri leið fyrir félagsmenn til þess að andmæla vinnslunni. (5. tl.)
 - Sé samið við *vinnsluaðila*, t.d. auglýsingastofur, skuli gera þar til gerðan vinnslusamning en áður sannreyna að veiti nægilegar tryggingar fyrir því að „geri viðeigandi tæknilegar og skipulagslegar ráðstafanir til að vinnslan uppfylli kröfur [pvrgr.] og að réttindi skráðra einstaklinga séu tryggð“. (6. tl.)
- Notkun persónuupplýsinga til að ná til skilgreindra hópa á samfélagsmiðlum (kafla 4.2)

- *Skilmálar Facebook* (kafla 4.2.1): Í gagnastefnu Facebook kemur fram að byggt sé m.a. á samþykki notanda sem hann geti afturkallað hvenær sem er og „að samþykki notanda nái til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga, svo sem pólitískra skoðana, sem notandi lýsir yfir áhuga á á miðlinum, ef notandi deilir þeim upplýsingum á vegg sínum eða í lífsviðburði“. Hins vegar sé álitafni hvort samþykkið eins og það er sett fram af hálfu Facebook samrýmist ákvæðum pvrgr. og til meðferðar eru nú hjá írsku systurstofnun Persónuverndar tvær kvartanir þar að lútandi. Kaflinn geymir ekki leiðbeiningar eða tillögur, sbr. hins vegar kafla 4.2.3 í álitinu, um fræðslu og gagnsæi.
- *Gerð persónusniðs – Örnálgun* (e. microtargeting) (kafla 4.2.2): Auk umfjöllunar um gerð persónusniða og vinnslu af hálfu stjórnmalasamtaka í tíð eldri persónuverndarlaga er í kaflanum lýst þremur „leiðum sem Facebook býður upp á í þessu sambandi“, þ.e. „kjarnamarkhópar“ (e. core audiences), „eigin markhópar“ (e. custom audiences) og „líkindamarkhópar“ (e. lookalike audiences). Kaflinn geymir hins vegar ekki leiðbeiningar eða tillögur.
- *Fræðsla og gagnsæi* (kafla 4.2.3): Stjórnmalasamtök þurfi að huga að því hvernig fræðsla er veitt á samfélagsmiðli sem þau nýta sér til að ná til kjósenda en eftir því sem breyturnar verða ítarlegri, og sér í lagi þegar þær byggjast á virkni notanda á miðlinum, sem og virkni vana þeirra og þeirra sem líkjast þeim, aukast kröfurnar um fræðsluskyldu. Veita þurfi fræðslu bæði um hvaða persónuupplýsingar þeirra sé unnið með en einnig hvernig þær hafa verið fengnar, svo sem vegna þess að notandinn lýsti yfir áhuga á tilteknum viðburði, hvernig persónuupplýsingar séu notaðar og í hvaða tilgangi. Ekki sé ljóst að fræðsla samfélagsmiðlanna sé í samræmi við pvl. og pvrgr.
- *Andmælaréttur* (kafla 4.2.4): Um vinnslu í tengslum við beina markaðssetningu eiga við reglur pvrgr. um andmælarétt og bann við frekari vinnslu, þ.e. 2. og 3. mgr. 21. gr. reglugerðarinnar. Eðlilegt að skýra ákvæði um bannskrá Þjóðskrár svo að markaðssetning sem felst í sendingu skilaboða á samfélagsmiðlum falli ekki undir það. Ef auglýsandi er með upplýsingar um móttakendur, t.d. netföng þeirra, ætti að byggja á samþykki þeirra, ekki samanburði við bannskrá.
- *Vinnslusamningar – Ábyrgð auglýsingastofa og annarra greiningaraðila* (kafla 4.2.5): Ítrekaðar fyrrnefndar ábendingar, sjá hér að framan um 6. tl. kafla 4.1 í álitinu, um að leita einungis til vinnsluaðila sem veita nægilegar tryggingar fyrir því að þeir uppfylli pvrgr. og um nauðsyn þess að gera vinnslusamninga, þ. á. m. við auglýsingastofur/greiningaraðila, þegar viðkomandi koma fram sem vinnsluaðilar en samkomulag sameiginlegra ábyrgðaraðila ef þeir taka sjálfir ákvarðanir um tilgang og aðferðir við vinnslu.
- *Megintillögur um notkun persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í tengslum við kosningar* (kafla 4.3): Í kaflanum segir að „vinnsla stjórnmalasamtaka á viðkvæmum persónuupplýsingum kjósenda, svo sem um stjórnmalaskoðanir, verður að byggjast á afdráttarlausu samþykki hins skráða fyrir vinnslunni“. Við það verður þó að setja þá fyrirvara sem að framan greinir, svo sem um hefðbundna vinnslu samtakanna á upplýsingum um þá kjósendur sem eru sjálfir félagar í samtökunum. Þessu næst eru í álitinu settar fram sex tölusettar megingtillögur Persónuverndar: Að stjórnmalasamtök o.fl. „vinni að *sameiginlegum verklagsreglum*, í samráði við Persónuvernd, sem taki sérstaklega mið af ríkri fræðsluskyldu ábyrgðaraðila, til að unnt verði að tryggja gagnsæi

við vinnslu persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í framtíðinni í tengslum við kosningar“ (1. tl.); að stjórnmalasamtök setji sér *hátternisreglur* sem stuðli að réttri beitingu pvrgr. (2. tl.); auk þess að samtökin setji *hlekk* í *auglýsingum sínum á samfélagsmiðlum* sem vísi notendum á nánar tiltekna fræðslu og leiðbeiningar á vefsíðum þeirra (3. tl.). Í seinni þremur tölulíðum kaflans er að lokum að finna megintillögur sem beint er að öðrum en stjórnmalasamtökum.

1. Vinnsla persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum um félaga í stjórnmalasamtökum

1.1 Fræðsla

Ef stjórnmalasamtök nota tengiliðaupplýsingar félaga sinna, svo sem netföng, símanúmer eða önnur slík persónuauðkenni þeirra, til að senda skilaboð til þeirra á samfélagsmiðlum þá skal það ekki gert nema að lágmarki séu öll eftirtalin skilyrði uppfyllt:

- Umræddra tengiliðaupplýsinga hafi verið aflað frá félögunum sjálfum eða verið síðar uppfærðar í samræmi við ákvæði 3. mgr. 2. gr. a. laga um starfsemi stjórnmalasamtaka (hér **stjl.**).
- Viðkomandi félögum hafi áður verið veitt ítarleg og auðskiljanleg fræðsla, t.d. í samþykktum eða öðrum innri reglum samtakanna eða í aðgengilegri persónuverndarstefnu á vefsíðu samtakanna sem hlekkjað er á með skýrum hætti í sjálfstæðu tölvubréfi eða öðrum afmörkuðum skilaboðum frá samtökunum, um hvaða tegundir persónuupplýsinga verði unnið með, í hvaða tilgangi, með hvaða hætti, hvaða samfélagsmiðil er um að ræða, hvert upplýsingunum verði miðlað og hvaða hlutar samtakanna komi að vinnslunni, hverfafélög eða samtökin sjálf. Fræðslan skal að minnsta kosti taka til þeirra þátta sem viðkomandi félagar hafa ekki þegar verið upplýstir um varðandi vinnslu umræddra persónuupplýsinga, sbr. 4. mgr. 13. gr. almennu persónuverndarreglugerðarinnar (hér, **pvrgr.**).
- Í öllum skilaboðum sem stjórnmalasamtök senda félögum sínum, á grundvelli veittra upplýsinga, í gegnum samfélagsmiðla skal tilgreint með skýrum hætti hver sé sendandi þeirra.

1.2 Andmælaréttur

Falli efni skilaboða skv. grein 1.1 utan ramma venjubundinnar starfsemi stjórnmalasamtaka, sbr. 2. mgr. 2. gr. a. stjl., skal ekki senda slík skilaboð nema til þeirra félaga sem hafa veitt afdráttarlaust samþykki sitt fyrirfram fyrir slíku. Viðkomandi stjórnmalasamtök skulu varðveita sönnunargögn um slík samþykki og þá fræðslu sem félögunum var veitt af því tilefni.

Ef félagi í stjórnmalasamtökum andmælir slíkri vinnslu og hún fól í sér beina markaðssetningu skal ekki unnið frekar með persónuupplýsingar hans í þeim tilgangi, sbr. 3. mgr. 21. gr. pvrgr.

1.3 Persónusnið – örnálgun

Stjórnmalasamtök skulu ekki beita persónusniðum eða örnálgun til að beina skilaboðum á samfélagsmiðlum til eigin félaga. Þess í stað skulu einungis almennar lýðfræðiupplýsingar notaðar til afmörkunar hópa að því marki sem vænta má að umræddir félagar geri ráð fyrir, svo sem landfræðileg afmörkun, aldursskipting eða kynjaskipting sem svarar til skiptingar samtaka í mismunandi aðildarfélög.

2. Vinnsla persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum um aðra kjósendur

2.1 Persónusnið – örnálgun, fræðsla

Stjórnmalasamtök skulu ekki nota tengiliðaupplýsingar um aðra kjósendur en félaga sína, svo sem netföng, símanúmer eða önnur slík persónuauðkenni, til að senda skilaboð til slíkra kjósenda á samfélagsmiðlum nema viðkomandi hafi veitt afdráttarlaust samþykki sitt fyrirfram fyrir slíku.

Ef stjórnmalasamtök óska eftir því við samfélagsmiðla að þeir birti þeim notendum sínum skilaboð í tengslum við kosningar þá skal það ekki gert nema að lágmarki séu öll eftirtalin skilyrði uppfyllt:

- Skilaboðin feli ekki í sér neins konar tilraun til að letja viðkomandi kjósendur til þátttöku í kosningum.
- Öll notkun persónusniða til að afmarka hóp kjósenda sem skilaboðunum er beint að sé hófleg, samrýmist lýðræðislegum gildum og sé í hvívetna sanngjörn gagnvart þeim. Í því felst að afmarka slíkan hóp ekki með afar ítarlegum hætti, að vinna ekki með upplýsingar um þá sem eru skráðir „vínir“ viðkomandi notanda á samfélagsmiðlinum og að byggja ekki á sniði sem má ætla að sé almennt í ósamræmi við væntingar viðkomandi kjósenda, t.d. þegar það sem afmarkar hópinn er ekki byggt á upplýsingum sem viðkomandi notendur hafa sjálfir látið af hendi heldur ályktanir sem viðkomandi samfélagsmiðill dregur af hegðun þeirra, innan og utan miðilsins.⁴
- Samtökin láti fylgja skilaboðunum ábending, t.d. í formi texta eða hlekks, um hvar sé að finna ítarlega og skiljanlega fræðslu um vinnsluna, t.d. í aðgengilegri persónuverndarstefnu á vefsíðu samtakanna, þar sem fram kemur einkum hvaða tegundir persónuupplýsinga sé unnið með af samtökunum og í hvaða tilgangi, með hvaða hætti vinnslan fari fram og á hvaða heimild vinnslan sé byggð, þ.e. lögmætum hagsmunum stjórnmalasamtakanna og því samþykki sem notandinn hefur þegar veitt samfélagsmiðlinum.
- Í öllum skilaboðum sem stjórnmalasamtök senda almennum kjósendum í gegnum

⁴ Skýrt dæmi um slíkt er nefnt í leiðbeiningarriti evrópska persónuverndarráðsins (EDPB) nr. 8/2020 um afmörkun notanda samfélagsmiðla, útg. 2.0, 13. apríl 2021, bls. 24-25: Samfélagsmiðill metur notanda sinn þannig að hann falli í flokk þeirra sem „kunna að hafa áhuga á taka þátt í veðmálum á Netinu“. Þetta mat er byggt á fjölmörgum upplýsingum um notandann sem samfélagsmiðillinn hefur safnað víða, bæði á miðlinum sjálfum en einnig héðan og þaðan af Netinu, þ.á m. að viðkomandi er með smáforrit á símanum sínum til að fylgjast með úrslitum kappleikja, notar tölvu sína í vinnunni oft til að leita að slíkum úrslitum og heimsækir í öllum tækjum sínum oft veðmálavefsíður. Í dæminu beinir smálánafyrirtæki auglýsingu að notandanum á grundvelli flokkunarinnar. Óhætt er að álykta að ólíklegt sé að viðkomandi notandi geri sér grein fyrir að samfélagsmiðillinn hafi flokkað hann með umræddum hætti eða á hvaða grundvelli slíkt mat sé byggt.

samfélagsmiðla sé tilgreint með skýrum hætti hver sé sendandi þeirra. Þá sé með sama hætti tekið fram á síðu stjórnmalasamtaka á samfélagsmiðlum ef það að notandi „líkar“ (e. like) við síðuna muni það leiða til þess að samtökin sendi honum skilaboð í gegnum miðilinn.

2.2 Andmælaréttur

Stjórnmalasamtök skulu ekki senda kjósendum skilaboð í gegnum samfélagsmiðil, á grundvelli vinnslu hans á persónuupplýsingum þeirra, nema þau hafi áður gengið úr skugga um að viðkomandi miðill veiti notendum sínum, eftir því sem við á, kost á að andmæla slíkri vinnslu og/eða afturkalla samþykki sitt fyrir henni.

3. Vinnsluaðilar og sameiginlegir ábyrgðaraðilar

3.1 Vinnsluaðilar

Leiti stjórnmalasamtök sér aðstoðar, t.d. frá samfélagsmiðlum, auglýsingastofum eða greiningaraðilum, varðandi notkun persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í tengslum við kosningar en ákveða sjálf hver tilgangur slíkrar vinnslu skuli vera og í meginatriðum hvaða aðferðir skuli nota við vinnsluna þá teljast þeir sem samtökin fela slíkt hlutverk vera vinnsluaðilar í skilningi pvl. og pvrg.

Dæmi 1

Stjórnmalasamtök ákveða að senda út skilaboð á alla aðila samtakanna og fá fjarskiptafyrirtæki til að sjá um að senda skilaboðin. Eina hlutverk fjarskiptafyrirtækisins er að senda út skilaboðin fyrir samtökin. Verða stjórnmalasamtökin því venjulega talin vera ábyrgðaraðili vinnslunnar, þ.e. sá sem skilaboðin koma frá. Fjarskiptafyrirtækið er hins vegar ábyrgðaraðili hvað varðar þau gögn sem verða til við sendingu skilaboðanna, t.d. gögn um sendingarsögu o.fl.

Dæmi 2

Stjórnmalasamtök ráða auglýsingastofu til að sjá um auglýsingaherferð á samfélagsmiðlum samtakanna. Stjórnmalasamtökin ákveða að meginstefnu hvert sé markmið herferðarinnar og til hvaða markhópa hún skuli ná. Auglýsingastofan sér um að velja viðeigandi markhópa á viðkomandi samfélagsmiðli og útbúa sjálfar auglýsingarnar. Í slíkum tilvikum myndi stjórnmalaflokkurinn teljast ábyrgðaraðili vinnslunnar og auglýsingastofan vinnsluaðili.

Dæmi 3

Stjórnmalasamtök vilja kanna hvaða flokkar kjósenda eru líklegastir til að kjósa þau og hafa samband við markaðsrannsóknarfyrirtæki til að fá slíka greiningu. Fyrirtækið hefur síðastliðin ár safnað upplýsingum um kjósendur með notkun spurningalista. Fyrirtækið tók sjálft ákvörðun um að safna upplýsingunum og greina þær í samræmi sína eigin aðferðafræði án nokkurra fyrirmæla frá samtökunum eða öðrum. Til að svara beiðni stjórnmalasamtakanna vinnur fyrirtækið ópersónugreinanlegar tölfræðiupplýsingar, án þess að fá frekari fyrirmæli frá samtökunum um hvernig þær skuli unnar. Í þessu tilviki er markaðsrannsóknarfyrirtækið ábyrgðaraðili sem vinnur persónuupplýsingar í markaðsrannsóknartilgangi. Stjórnmalasamtökin gegna engu sérstöku hlutverki skv. persónuverndarlögum í þessu samhengi.

Stjórnmalasamtök skulu ekki fela vinnsluaðila að koma að vinnslunni nema ganga fyrst úr skugga um að hann geti veitt nægilegar tryggingar fyrir því að hann geri viðeigandi tæknilegar og skipulagslegar ráðstafanir til að vinnslan uppfylli kröfur pvrg. og réttindi skráðra einstaklinga séu

tryggð, t.d. í formi skjalfests stjórnkerfis persónuverndar eða vottunar frá óháðum úttektaraðila um að hann viðhafi viðeigandi ráðstafanir til að tryggja hlítingu við pvl. og pvrgr.

Ákveði stjórnmalasamtök að fela vinnsluaðila hlutverk í vinnslu persónuupplýsinga skulu þau áður gera við vinnsluaðilann vinnslusamning sem uppfyllir þær kröfur sem pvrgr. gerir til slíkra samninga.

3.2 Sameiginlegir ábyrgðaraðilar

Ef stjórnmalasamtök leita samstarfs, t.d. við samfélagsmiðla, auglýsingastofur eða greiningaraðila, um notkun persónuupplýsinga á samfélagsmiðlum í tengslum við kosningar og fela slíkum aðilum að taka sjálfum ákvarðanir um tilgang vinnslunnar eða um meginatriði sem lúta að þeim aðferðum sem verði beitt teljast samtökin og slíkir aðilar vera sameiginlegir ábyrgðaraðilar í skilningi pvl. og pvrgr. Sameiginlegir ábyrgðaraðilar skulu gera með sér samkomulag í samræmi við 26. pvrgr.

Dæmi 1

Stjórnmalasamtök setja viðbót frá samfélagsmiðli á vefsíðu sína (e. social plug-in, like-hnappur) í því skyni að hámarka sýnileika starfseminnar á samfélagsmiðlinum. Samfélagsmiðillinn býður upp á viðbótina og vinnur persónuupplýsingar í tengslum við notkun hans til að auka sýnileika miðilsins. Tilgangur vinnslu persónuupplýsinga sem fer fram með viðbótinni telst vera í þágu bæði samtakanna og samfélagsmiðilsins og eru þeir því sameiginlegir ábyrgðaraðilar að vinnslunni

Dæmi 2

Stjórnmalasamtök nýta sér tölfraeðiupplýsingar um þá sem heimsækja síðu samtakanna á samfélagsmiðli. Tölfraeðiupplýsingunum er ætlað að gera samfélagsmiðlinum kleift að bæta dreifingu auglýsinga á miðlinum en einnig fyrir samtökin til að fá tölfraeðiupplýsingar til að stýra betur dreifingu efnis frá síðunni. Í þessu tilviki er hvor aðili um sig að stefna að ólíku markmiði en báðir taka þátt í ákvörðun um tilgang og aðferðir hvað varðar þá sem heimsækja síðuna. Þeir teljast því sameiginlegir ábyrgðaraðilar.

Stjórnmalasamtök skulu ekki taka þátt í framangreindri vinnslu persónuupplýsinga sem sameiginlegir ábyrgðaraðilar með öðrum aðilum nema fyrir liggja afdráttarlaust samþykki þeirra sem til stendur að vinna með persónuupplýsingar um. Skulu samtökin afla slíkra samþykkja sjálf eða afla staðfestingar frá hinum sameiginlegu ábyrgðaraðilum um að þeir hafi aflað slíkra samþykkja áður en vinnslan hefst. Gæta skal að því að ekki liggur fyrir hvort þau samþykki sem samfélagsmiðlar hafa aflað frá notendum sínum standist kröfur pvrgr.

4. Birting

Þau stjórnmalasamtök sem standa að þessum verklagsreglum munu birta þær á vefsíðum sínum og kynna þær starfsfólki sínu, félögum, samstarfsaðilum og vinnsluaðilum, einkum auglýsingastofum og öðrum greiningaraðilum.